

СТАНОВИЩЕ

От: Проф. д.с.н. Духомир Минев

Относно: Дисертационен труд на тема: „**Демографска информация за избраните израелски лидери и нейната роля при техния избор и развитие като бъдещи лидери**”, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по Научна специалност Политология, Професионално направление: 3.3. Политически науки, Научна област 3. Социални, стопански и правни науки

Автор на дисертационния труд: **YANIV SHENHAV**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1020 от 08.07.2020 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

1. Информация за дисертанта

Докторантът има богат изследователски и практически опит в областта на дисертационния труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 229 страници, включително списъка на литературата и приложенията. Целта на труда е да се изследва влиянието на демографски индикатори върху избираните израелски лидери и да се провери дали и доколко демографските показатели влияят върху избирането на лидерите, а следователно – и дали е възможно тези показатели да служат като критерии за прогнозиране на вероятността за избирането на лидерите. Авторът е използвал следните демографски характеристики: Година на раждане, Пол, Страна на раждане (за лица, родени в Израел, изследван е и регионът на раждане, а именно южен, централен или северен в Израел), Семейно положение, Образование, Област на образование, Военна служба, Военен ранг, Политическа дейност преди избора на длъжност и професия преди избирането на пост. Проведени са и интервюта с определени лица.

На пръв поглед структурата на труда изглежда специфична, но в действителност може да се разграничат и компоненти, които считаме за традиционни - предговор, три до четири глави и заключение, въпреки че в труда те са организирани по друг начин. Впрочем, за разлика от самия труд в автореферата, структурата на дисертационния труд е представена по друг начин – като въведение и пет глави.

Точка 2 (в обем около 100 страници) отговаря на представата за първа глава, тъй като съдържа основната част от теоретичната рамка на труда. Тази точка съдържа и обширно представяне на редица конкретни изследвания.

В нея е представена и структурата на израелската политическа система, включително исторически бекграунд, биографични справки за израелските министър председатели от 1948 г. до 2019, справка за управлението на партията Ликуд и други.

Следващата 3-та точка е посветена на изследователската методология. Освен използваните методи и източниците на използваната информация, тази точка съдържа и резултатите, получени чрез проведените изследвания, включително и интервютата. Предложени са и препоръки за развитие на лидерство.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В справката към автореферата е представена самооценка за основните приноси на труда. Между тях специално бих подчертал разработеният профил на индивид, който е най-вероятно да бъде избран на публична длъжност в Израел по времето, когато се провежда изследването. Разработен е следният профил; мъж на възраст над 50 години, роден в Централен Израел, женен, ветеран от военна служба, за предпочитане с история на служба в бойна единица, особено като командир и в редовната армия, завършил университет, за предпочитане в областта на социалните науки или правото. Вероятността кандидатът да бъде избран ще се увеличи значително, ако той е бил член на Кнесета, кмет, кандидат за втори или следващ мандат; ако е член на партия, ако заема публична длъжност или ако в момента има кариера като адвокат или журналист и ако притежава и значителен финансов капитал.

Специално бих подчертал и опитът да провери основанията на двата основни теоретични подхода при изследване на лидерството - the "Trait Approach", also known as "The Great Man Theory" and "The Situational Approach". За тази цел той е сравнил резултатите от своето изследване с всеки от двата подхода. Изводът, който е направил (стр. 170) е, че и двата подхода следва да се имат предвид при изследванията на лидерството и че по негово мнение двата подхода се допълват взаимно.

Според мен към приносите посочени от кандидата може да се добавят и някои други постижения на автора:

Първо, изводът, че изборът на лидери в Израел всъщност следва един почти универсален модел, който е характерен за много други страни с демократични политически режими. Това особено ясно изпъква по повод на връзката между финансовите възможности на даден кандидат и неговите шансове да бъде избран при участието му в изборите.

Второ, искам да подчертая и подготвените въз основа на резултатите от изследването препоръки относно образованието и обучението на бъдещи лидери.

Мисля, че представлява интерес и подчертаното в труда преживяване на „определящ момент“, който поставя основите на желанието за участие в политическия живот и който обикновено е негативно, травмиращо лично или национално събитие.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът е посочил 5 публикации по темата на дисертационния труд, като всички те са посветени на проблемите, изследвани в труда. Така броят и тематиката на публикациите отговаря на изискванията за защита на дисертационен труд.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява основните идеи и резултати на дисертационния труд, въпреки че е подготвен твърде пестеливо, което създава впечатлението за различия, освен споменатата разлика в представянето на структурата на труда.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

В теоретичната, или предимно теоретичната част на труда (а в определена степен и в изследванията, представени в другите части) се разглеждат предимно индивидуални психически, морални и интелектуални качества на лидерите. Количественото емпирично изследване обаче е основано на друг тип характеристики на лидерите – социо-демографски характеристики. Проведените интервюта позволяват да се обвърже теоретичната рамка с качествено емпирично изследване, но все пак по отношение на количественото изследване сякаш възниква въпросът как е свързано то с теоретичния преглед; доколко теоретичната част предоставя адекватна рамка за проведеното количествено изследване.

Струва ми се, че има някои противоречия в труда. Например, от една страна, се твърди че при изследванията на лидерството и двата подхода ("Trait Approach" and "The Situational Approach") следва да се имат предвид и че по мнение на автора двата подхода се допълват взаимно (стр. 170). От друга страна, (цитирам) „ Изследователят предполага, че „ситуационният подход“ в лидерството ще бъде най-подходящият подход при анализиране на лидерските явления сред избраното ръководство в Израел, докато подходът на „големия човек“ е по-подходящ за други режими или други периоди (стр. 6 на автореферата).

Имам съмнения относно виждането за ролята на лидерите. Според труда политическите лидери са лица, които „...вземат ефективни решения относно разпределението на ресурсите и нормите, влияещи върху поведението на подчинените“. Според мен днешните лидери играят роля на лидери, но не вземат самостоятелни решения. Действително важните се вземат от властващите елити или от техни субгрупи (което е известно още от работата на Ч.Р. Милз) и при това извън публичната сфера. Т.нар. лидери често, просто съобщават публично решенията, които са взети в тесни и непублични елитни кръгове. Поради тази схема на вземане на решения публичните политики често не са социално ефективни и полезни, а по-скоро е обратното. Ако лидер се опита да наруши тази схема той нерядко бива отстраняван.

Както в повечето от представените други изследвания, така и в позицията на самия автор, виждането за индивидуалните личностни черти на лидерите и лидерството е едностранно положително.

Остава самотно мнението на писателя Самюел Агнон: „Мъдреците се оттеглят от управлението на света, тъй като знаят, че има по-мъдри от тях, и желаят светът да бъде управляван от напълно мъдrecи. И изскачат глупаците и подлите, привличайки света в ръцете си, управлявайки го, със своята злоба и глупост”. А има многобройни изследвания, които подкрепят мнението на Агнон и показват, че делът на индивиди с психопатични и социопатични наклонности е непропорционално висок сред заемащите позиции по високите етажи на властта. Едно изследване показва, че при равни други условия (способности, образование, социален произход) индивидите с психопатични и социопатични характеристики имат четири пъти по-големи шансове да достигнат високите нива на йерархиите в управленските структури в сравнение с индивиди, които нямат такива качества. Установено е дори, че някои банки са използвали тестове за идентифициране на социопати и психопати, за да наемат на работа точно такива индивиди. Аналогична е картината и в политическата сфера. Ендрю Лобачевски, полски психиатър, който е провеждал изследвания на социопати и психопати, заемащи ключови позиции в системата за управление, установява, че индивиди с такива психически особености са свръхпредставени по високите нива на властта

Искам непременно да отбележа, че не считам тези пропуски за слабости на дисертационния труд, тъй като авторът просто е следвал мейнстрийма на изследванията на лидерството.

7. Заключение

Имайки предвид положителните страни и направените критични бележки, считам, че трудът на тема: **„Демографска информация за избраните израелски лидери и нейната роля при техния избор и развитие като бъдещи лидери”**, притежава необходимите качества на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Тъй като са покрити и другите изисквания, считам че авторът **YANIV SHENHAV** отговаря на изискванията за присъждане на научната и образователна степен „доктор” и ще гласувам за това.

13.10.2020 г.
Гр. София

Подпис:
/Проф. дсн Духомир Минев/